

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

6 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 20 grudnia 2021 r., I ACa 619/21,
w sprawie z powództwa A.Z. i K.Z.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

- 1. oddała skargę kasacyjną;**
- 2. obciąża kosztami postępowania kasacyjnego pozwaną,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

Agnieszka Piotrowska

Paweł Grzegorzcyk

Roman Trzaskowski

(K.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie stwierdził, że umowa kredytu z dnia 3 marca 2008 r. zawarta pomiędzy powodami A.Z. i K.Z., a pozwaną Bank Spółką Akcyjną w W., jest nieważna (pkt 1); zasądził od pozwanej solidarnie na rzecz powodów kwotę 238 513,18 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 listopada 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 3).

Sąd ustalił, że w dniu 3 marca 2008 r. strony zawarły umowę kredytu „Własny Kąt hipoteczny ze zmienną stopą procentową”. Umowa składała się z części ogólnej i części szczególnej. Zgodnie z umową pozwana udzieliła kredytobiorcom kredytu w kwocie 144 663,77 CHF na nabycie prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego i refinansowanie kosztów poniesionych na cele mieszkaniowe. Kredyt został udzielony na 360 miesięcy – do dnia 1 marca 2038 r. W umowie postanowiono, że spłata kredytu ma następować w ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych do 1 dnia każdego miesiąca. Kredyt miał być wypłacany: 1) w walucie wymienialnej – na finansowanie zobowiązań kredytobiorcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego; 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku wypłaty kredytu albo jego transzy w walucie polskiej zastosowanie miał kurs kupna dla dewiz obowiązujący u pozwanej w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów. W umowie postanowiono, że w przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z ROR środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej, w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymienialnej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz obowiązującego u pozwanej według aktualnej tabeli kursów.

Kredytobiorcy spłacali raty kredytu w walucie polskiej, zgodnie z postanowieniami umownymi i w wysokości każdorazowo wskazanej w kierowanych do kredytobiorców zawiadomieniach o wysokości rat.

Sąd Okręgowy przyjął, że roszczenie główne, dotyczące ustalenia nieważności umowy i zasądzenia zwrotu sumy wpłaconych na rzecz pozwanej kwot na podstawie nieważnej umowy, zasługiwało na uwzględnienie w całości. Dokonując oceny prawnej umowy, Sąd przywołał art. 385¹ k.c. i art. 3 dyrektywy 93/13/EWG

z dnia 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95, s. 29, dalej - „dyrektywa 93/13”), przy czym miał na uwadze, że powodowie posiadali status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c. Uznał na tym tle, że kwestionowane postanowienia umowy dotyczące przeliczania kursów walut na podstawie tabeli kursowej należało uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, co prowadziło do konieczności uznania umowy kredytu za nieważną, czemu nie sprzeciwiali się konsumenci. O rozliczeniu świadczeń spełnionych na podstawie nieważnej umowy kredytu Sąd Okręgowy orzekł, odwołując się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a o żądaniu zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie – na podstawie art. 455 i art. 481 k.c.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 20 grudnia 2021 r., na skutek apelacji pozwanej, oddalił apelację (pkt I) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II), dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Okręgowego. Oddalając apelację, Sąd Apelacyjny za nieskuteczny uznał także podniesiony przez pozwaną zarzut zatrzymania, wskazując, że gdy obie strony są zobowiązane do spełnienia świadczeń pieniężnych nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia spełnienia świadczenia wzajemnego, ponieważ każdej ze stron przysługuje uprawnienie dalej idące – potrącenie wzajemnych wierzytelności, które prowadzi do ich umorzenia. W tych okolicznościach podniesienie zarzutu zatrzymania należało uznać za sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa i *ratio* normy wyrażonej w art. 496 k.c.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając naruszenie art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 w związku z art. 69 ust. 2 pkt 4a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2024, poz. 1646, dalej - „pr. bank.”) w związku z art. 358¹ § 1 i § 2 w związku z art. 65 § 2 k.c.; art. 358¹ § 2 k.c.; art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 58 § 1 k.c.; art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 69 ust. 3 pr. bank. oraz art. 358 § 2 oraz art. 65 § 2 k.c.; art. 354 § 1 oraz art. 453 zdanie pierwsze w związku z art. 385¹ § 2 k.c.; art. 189 k.p.c. i art. 410 w związku z art. 405 k.c.; art. 385¹ § 2 w związku z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c., art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 TUE,

a także art. 496 w związku z art. 497 k.c. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W zakresie dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej ze względu na sposób wyznaczenia składu orzekającego (art. 80 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jedn. tekst: Dz. U. z 2024 r., poz. 622), należało odwołać się odpowiednio do rozważań poczynionych m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2025 r., II CSKP 1885/22 i II CSKP 172/24, które Sąd Najwyższy podziela, nie stwierdzając przeszkód do merytorycznego rozpoznania sprawy w niniejszym składzie.

Zarzuty skargi kasacyjnej koncentrowały się wokół trzech zagadnień – waluty kredytu, możliwości dalszego funkcjonowania umowy po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień przeliczeniowych, w tym zwłaszcza przez jej dalsze wykonywanie w drodze spłaty kredytu bezpośrednio w walucie kredytu i skutków nieważności umowy związanej z abuzywnością jej postanowień, w tym kwalifikacją świadczenia powodów jako nienależnego w rozumieniu art. 410 k.c.

Odnosząc się do tych zarzutów, pozwanej należało przyznać rację o tyle, że stanowisko Sądu Apelacyjnego, według którego walutą kredytu był złoty, mogło budzić wątpliwości wobec określenia kwoty kredytu, jak również – jak wywodzono w skardze – zabezpieczenia hipotecznego we frankach szwajcarskich. Mechanizm prowadzący do zapewnienia, że saldo kredytu pozostanie powiązane z walutą obcą, co pozwala na uzgodnienie oprocentowania kredytu według wskaźnika referencyjnego charakterystycznego dla kredytów udzielanych w walutach obcych, może zostać ukształtowany w różny sposób, w tym przez określenie, że walutą kredytu jest waluta obca, zaś jego wypłata i spłata następują w złotych. Z uwzględnieniem dalszych postanowień umowy kredytu, zakładających jego wypłatę i spłatę w złotych, mechanizm taki pełni *de facto* funkcję waloryzacyjną. To, że umowa przewidywała wypłatę kredytu w złotych, co też faktycznie nastąpiło i odpowiadało intencji powodów, którzy zmierzali do uzyskania kwoty kredytu w walucie krajowej, nie oznacza jednak jeszcze, że złoty stanowił uzgodnioną walutę

kredytu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79, z dnia 9 września 2022 r., II CSK 794/22 i z dnia 31 stycznia 2025 r., II CSKP 1791/22).

Kwestia ta nie miała jednak zasadniczego znaczenia przy ocenie legalności zaskarżonego rozstrzygnięcia. Główny problem, jaki wiązał się z zawartą przez strony umową kredytu, dotyczył bowiem przyjętego w niej sposobu ustalania kursu franka szwajcarskiego, służącego przeliczeniu kwoty kredytu wyrażonej we franku szwajcarskim przy jej uzgodnionej wypłacie i spłacie w walucie krajowej. Jak wynikało z materiału sprawy, umowa przewidywała w tej materii odwołanie do kursu kupna i – odpowiednio – sprzedaży dewiz obowiązującego u pozwanej, zgodnie z aktualną tabelą kursów.

Konsekwencje wprowadzenia tego rodzaju rozwiązań do umowy kredytu były wielokrotnie i wszechstronnie rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w kontekście zbliżonych stanów faktycznych związanych ze stosowaniem przez banki w umowach kredytu zawieranych z konsumentami i powiązanych z frankiem szwajcarskim postanowień umownych wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. Analiza ta, uwzględniająca szeroki dorobek orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, doprowadziła do utrwalenia się jednolitych kierunków orzeczniczych, w których przesądzono, że: po pierwsze, określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów jego oznaczania, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego dnia 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z dnia 21 listopada 2023 r., II CSKP 1602/22, z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22, z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22 i z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo; w orzecznictwie unijnym zob. zwłaszcza wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii

Europejskiej z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, *M.P. i B.P. przeciwko A*, ECLI:EU:C:2021:934); po drugie, po wyeliminowaniu z umowy kredytu powiązanej z frankiem szwajcarskim niedozwolonych postanowień określających wysokość należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, utrzymanie umowy kredytu w mocy w pozostałym zakresie nie jest możliwe, zarówno w przypadku kredytów indeksowanych, jak i denominowanych w walucie obcej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22, z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22 i z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22 oraz powołana tam dalsza judykatura) i – po trzecie – że jeżeli bez bezskutecznego niedozwolonego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Ocena spornej umowy kredytu dokonana *in casu* przez Sąd Apelacyjny wpisywała się we wskazane kierunki orzecznicze, a w skardze kasacyjnej nie powołano żadnych nowych, nierozważanych dotychczas argumentów, które mogłyby ją podważać, zarówno *in genere*, jak i z uwzględnieniem ustalonych okoliczności sprawy, w której wydano zaskarżony wyrok. Abuzowność postanowień przeliczeniowych nie była kwestionowana w skardze, toteż wskazać należało w szczególności, że Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, że wyeliminowanie z umowy tych postanowień z powodu ich niedozwolonego charakteru nie pozwalało na utrzymanie umowy w kształcie zamierzonym przez strony, na co nie rzutowały podniesione w skardze kasacyjnej argumenty oparte na zasadzie równości, pewności prawa i proporcjonalności. Dotyczy to także sytuacji, w której umowa miałaby być wykonywana w dalszym ciągu – co postulowano w skardze – przez

splata kredytu w walucie obcej, tj. jako tzw. kredyt czysto walutowy. Rozwiązanie to prowadziłoby bowiem do niedopuszczalnego zniekształcenia woli stron, która ukierunkowana była od początku na obsługę (wypłatę i spłatę) kredytu w walucie krajowej, co nadawało postanowieniom denominującym kredyt w walucie obcej akcentowaną już waloryzacyjną funkcję (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 405/22, z dnia 15 września 2023 r., II CSKP 1356/22, z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22, z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22, z dnia 22 stycznia 2025 r., II CSKP 492/23 i z dnia 31 stycznia 2025 r., II CSKP 1791/22).

W zakresie sugerowanego przez pozwaną zastąpienia niedozwolonych postanowień umownych przez odwołanie się do art. 358 k.c. jako przepisu dyspozytywnego, należało wskazać, że nawet jeśli abstrahować od tego, że art. 358 k.c. w obecnym brzmieniu wszedł w życie w dniu 24 stycznia 2009 r. (por. art. 1 ustawy z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe, Dz. U. nr 228, poz. 1506), a tym samym nie może być stosowany wprost do umów zawartych przed tą datą, argumentacja skargi kasacyjnej pomijała wynikające z prawa unijnego warunki dopuszczalności substytucji klauzuli abuzywnej. Zabieg taki wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdyby brak zastąpienia niedozwolonego postanowienia narażał konsumenta, przez upadek umowy w całości, na szczególnie niekorzystne skutki (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, *Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt*, ECLI:EU:C:2014:282), przy czym za decydujące w tej materii uznaje się zdanie konsumenta (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 marca 2023 r., C-6/22, *M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A.*, ECLI:EU:C:2023:216, w którego tezie stwierdzono, że sąd krajowy nie może odmówić unieważnienia umowy – jeżeli po eliminacji postanowień abuzywnych nie może ona zostać utrzymana zgodnie z przepisami prawa krajowego – jeżeli konsument w sposób wyraźny się o to zwrócił, a także wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, *Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG*, ECLI:EU:C:2019:819, z dnia 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, *D.B.P.*, ECLI:EU:C:2022:646 i z dnia 12 października 2023 r., C-645/22,

R.A. i in. przeciwko Luminor Bank AS, ECLI:EU:C:2023:774 oraz postanowienie z dnia 17 listopada 2021 r., C-655/20, *Marc Gómez del Moral Guasch przeciwko Bankia SA*, ECLI:EU:C:2021:943). Podejście to opiera się na założeniu, że substytucja abuzywnego postanowienia umownego jest dopuszczalna wtedy, gdy służy ochronie interesów konsumenta, a nie przedsiębiorcy, a zarazem, że konsument, po udzieleniu mu koniecznych informacji o konsekwencjach abuzywności klauzuli i upadku umowy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21), jest w największym stopniu powołany do tego, aby ocenić, czy upadek umowy jest dla niego niekorzystny, czy też nie, a jego wola w tej materii powinna być respektowana i nie powinna być zastępowana decyzją sądu, chociażby sąd oceniał sytuację konsumenta odmiennie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 i z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22 oraz powołane tam orzecznictwo).

Zarzuty związane z wykładnią art. 410 w związku z art. 405 k.c. zmierzały w istocie do podważenia stanowiska wyrażonego w powołanej już uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, którą Sąd Najwyższy – jako zasadą prawną – był nie tylko związany, lecz której merytoryczną argumentację podziela. W sprawie nie wykazano – abstrahując od teoretycznego charakteru i wyjątkowości tej sytuacji – aby pozwana w sposób bezproduktywny wyzbyła się wzbogacenia (art. 409 k.c.), a trwała bezskuteczność umowy kredytu, będąca skutkiem niemożności jej utrzymania w zamierzonym kształcie po eliminacji postanowień abuzywnych, jest równoznaczna z nieważnością czynności prawnej, o której stanowi art. 411 pkt 1 *in fine* k.c., toteż wniosków wynikających z powołanej uchwały i ich adekwatności w okolicznościach sprawy rozstrzygniętej zaskarżonym wyrokiem nie mogło zmienić odwołanie się w skardze do art. 411 pkt 1 *in initio* k.c., pomijając, że przepis ten nie został objęty podstawami kasacyjnymi.

W taki sam sposób należało potraktować uwypukloną przez skarżącą okoliczność, że spłata kredytu miała następować przez pobieranie środków zgromadzonych na rachunku bankowym powodów, a tym samym – zdaniem pozwanej – powodowie mieli nie spełnić na jej rzecz żadnego świadczenia. Argumentacja ta abstrahowała nie tylko od tego, że przyjęty w umowie mechanizm

potrącenia stanowił w istocie uzgodnioną i uproszczoną metodę bezgotówkowego spełnienia świadczenia pieniężnego na rzecz pozwanej jako wierzyciela kredytowego, lecz także od rzeczywistości gospodarczej, ponieważ implikował, że w istocie majątek powodów nie uległ żadnej zmianie. Była również niekonsekwentna w zestawieniu z równoczesnym twierdzeniem, że pozwana pobierała od powodów raty kredytu i zużywała je w bieżącej działalności, co oznacza, iż powodowie spełniali jednak na jej rzecz określone świadczenia, które – w związku z nieważnością umowy – okazały się nienależne.

Za bezzasadne należało również uznać zarzuty naruszenia art. 496 w związku z art. 497 k.c.

Sąd Apelacyjny prawidłowo wskazał, że w sytuacji, w której wzajemne wierzytelności są wyrażone w pieniądzu, uprawnienie do potrącenia (art. 498 i n. k.c.) należy postrzegać jako dalej idące w zestawieniu z prawem zatrzymania, którego istota polega na zabezpieczeniu wierzytelności przysługującej retencji przed ewentualną niewypłacalnością dłużnika (wierzyciela wzajemnego) przez uzależnienie spełnienia własnego świadczenia od zaoferowania świadczenia przez wierzyciela wzajemnego. Potrącenie realizuje bowiem m.in. funkcję egzekucyjną, prowadząc – w drodze jednostronnej decyzji potrącającego i bez konieczności zaangażowania organów państwa – do przymusowego zaspokojenia należności przysługującej potrącającemu.

W takim przypadku odpada potrzeba oddziaływania na dłużnika (wierzyciela wzajemnego) w celu skłonienia go do zapłaty, a także ryzyko jego niewypłacalności. Przeciwnie, uwzględniając możliwość skorzystania z potrącenia, wierzytelność przysługująca potencjalnemu retencji pozostaje do wysokości wierzytelności pasywnej w pełni zabezpieczona na wypadek niewypłacalności dłużnika (por. art. 93 ust. 1 pr. upadł.), bez potrzeby sięgania do prawa zatrzymania. Co więcej – wierzyciel aktywny ma w istocie pewność, że przysługujące mu świadczenie pieniężne, w zakresie, w jakim nie przewyższa wierzytelności pasywnej, zostanie spełnione, przy czym decyzja o tym, czy z opcji tej skorzystać, leży w sferze jego uznania, co czyni zbędnym korzystanie z dodatkowego zabezpieczenia wierzytelności. Trudno w tym przypadku twierdzić, aby mogła istnieć prawnie uzasadniona potrzeba dodatkowego „zabezpieczenia” lub „zaofiarowania” wierzytelności wzajemnej,

o czym stanowi art. 496 k.c. Dostrzec trzeba przy tym, że czym innym jest ustanawianie zabezpieczeń wierzytelności, których podłożem jest autonomia woli (konsens) obu stron zobowiązania, czym innym zaś żądanie zabezpieczenia własnej wierzytelności, powiązane z odmową spełnienia świadczenia, którego podstawą miałyby stać się uprawnienie kształtujące przysługujące jednej ze stron stosunku prawnego.

W braku szczególnych okoliczności, których wykazanie obciążałoby stronę podnoszącą zarzut zatrzymania, podważa to legitymowany prawnie interes strony, która dysponując możliwością wymuszenia spełnienia świadczenia wzajemnego, z możliwości tej nie korzysta, lecz – powołując się na potrzebę „zabezpieczenia” wierzytelności, którą może swobodnie wyegzekwować – odmawia spełnienia świadczenia należnego kontrahentowi ze skutkiem w postaci dalszego utrzymywania stanu niepewności między stronami. Kwestia tarysuje się szczególnie wyraźnie w razie nierównowagi majątkowej stron stosunku prawnego, gdy dalsze pozostawanie w impasie mogłoby w istocie służyć szykanowaniu strony słabszej, z uwagi na trudność w zaoferowaniu przez nią świadczenia wzajemnego.

Niezależnie jednak od oceny trafności stanowiska wyrażonego przez Sąd Apelacyjny w świetle prawa krajowego, w sprawach objętych zakresem zastosowania dyrektywy 93/13, przy ocenie zasadności zarzutu zatrzymania uwzględnienia wymaga w każdym przypadku konieczność dokonywania przez sąd krajowy, zgodnie z zasadą efektywności prawa Unii, wykładni przepisów prawa krajowego zgodnej z przepisami dyrektywy unijnej, tak dalece, jak to możliwe (por. np. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 listopada 1990 r., C-106/89, *Marleasing SA przeciwko La Comercial Internacional de Alimentación SA*, ECLI:EU:C:1990:395 i z dnia 27 marca 2019 r., C-545/17, *M. P. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*, ECLI:EU:C:2019:260). Skarga kasacyjna – koncentrując się na wykładni art. 496 i 497 k.c. – nie zawierała w tej materii żadnej argumentacji, podczas gdy – stosownie do stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni prawa krajowego – co odnosi się również do art. 496 i 497 k.c. – zgodnie z którą w kontekście stwierdzenia nieważności umowy kredytu

zawartej przez bank z konsumentem ze względu na nieuczciwy charakter jej niektórych warunków powołanie się przez bank na prawo zatrzymania prowadzi do uzależnienia przysługującej konsumentowi możliwości uzyskania przez niego zapłaty kwot, które zasądzono od banku z uwagi na skutki restytucyjne wynikające ze stwierdzenia abuzywności warunków umownych, od równoczesnego zaofiarowania przez konsumenta zwrotu albo zabezpieczenia zwrotu całości świadczenia otrzymanego od banku na podstawie umowy kredytu, niezależnie od spłat dokonanych w wykonaniu tej umowy przez konsumenta (por. postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 maja 2024 r., C-424/22, *WN przeciwko Santander Bank Polska S.A.*, ECLI:EU:C:2024:398 i wcześniejszy wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 grudnia 2023 r., C-28/22, *Getin Noble Bank*, ECLI:EU:C:2023:992, jak również uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2025 r., II CSKP 2231/22 i z dnia 11 marca 2025 r., II CSKP 617/23).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴, art. 98 § 1-1¹, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Agnieszka Piotrowska

Paweł Grzegorzczak

Roman Trzaskowski

(K.G.)

[a.ł]